

comentaris literaris

per Josep Palomero i José Miguel Segura

JOAN ESTELRICH - JOSEP PLA

Periodisme i llibertat.
Cartes 1920-1950

Edició:

Sílvia Coll-Vinent

Editorial:

Destino

Barcelona, 2022

Pàgines 380

Espistolari

Estudiar les cartes que es van creuar dos corresponents com Joan Estelrich i Josep Pla quan estaven en plena forma és com fer l'autòpsia a un cadàver. Es tracta de dos personatges singulars, que orbitaren al voltant del financer i mecenes més important de la Catalunya anterior a la guerra civil, Francesc Cambó: el mallorquí Estelrich perquè li feia de «lakai primer», com va ironitzar *Mirador*, aquell gran setmanari; un epítet injust, perquè Estelrich tenia una capacitat de treball descomunal i un poder d'atracció insuperable.

Llàstima que a causa de la guerra civil espanyola se'n va anar tot en orris, com el mateix Cambó. Estelrich escrivia, publicava, viatjava, feia política, dirigia l'excelsa Fundació Bernat Metge dedicada a la traducció dels clàssics, influïa, assistia als congressos de minories en la Societat de Nacions, patrocinava i promocionava escriptors que apuntaven i els posava en la redacció de *La Veu de Catalunya*, el diari de la dreta catalana, com Josep Pla, el gran periodista biògraf de Cambó, consagrat unànimement com el prosista més important de la literatura catalana del segle xx.

La correspondència que els dos van mantindre al llarg de trenta anys és molt atractiva, perquè abraça des de quan anaven a les palpentes fins a quan ja eren dos gats vells. **JP**

MANUEL VÁZQUEZ MONTALBÁN

Mis almuerzos con
gente inquietante

Editorial:

Planeta

Barcelona, 1985

Pàgines 266

Entrevistes

Llibre mític entre els lectors que vam viure aquells anys que després vam anomenar Transició democràtica, publicat a l'origen l'any 1984 –amb cinc edicions que es van succeir a una velocitat de vertigen durant el seu primer any en les prestatgeries de les biblioteques d'aquell país on no es llegia molt que diguem–, va ser reeditat per Debolsillo vint anys després, gest digne d'esment i agraïment perquè el volum del qual ara els parle és ja tota una relíquia.

Mis almuerzos con gente inquietante és una obra s'alimenta de dues fonts: d'una banda, la fama de gurmet de l'autor –poeta novíssim en les acaballes del franquisme, pare del memorable Pepe Carvalho i novel·lista d'ofici al llarg d'una llarga sèrie de títols entre els quals, per esmentar algun, es troben títols com *Galíndez*, *El pianista*, *Autobiografía del general Franco*, etc.– i per una altra la vocació que la seua escriptura va manifestar des de primera hora pel periodisme en un moment en què l'ofici d'escriure i publicar en premsa era una activitat d'altíssim risc per a qui l'exercira amb un mínim de dignitat. El resultat de tots dos condicionants és un llibre de lectura quasi obligatòria –i dic «quasi» tan sols per guardar les formes– per a quasi tots els personatges públics que trepitgen les arenes del nostre actual rode polític, els més

joves de manera especial.

El volum recull 21 entrevistes amb altres tantes figures conegudes, famoses, rellevants, d'aquells anys en àmbits tan diversos com els de la política, l'economia, l'espectacle, els *mass-media*, l'exèrcit –amb un 23 de febrer a la seua esquena encara massa recent–, l'esport o la jerarquia religiosa catòlica entorn d'una taula en la qual la conversa es desenvolupa mentre es comparteix el menar i l'utilatge de l'esmorzar, aqueix «àmbit que determina un territori molt especial –segons assegura el mateix autor en el pròleg–, unes claus de comunicació, un temps entre dos temps [...] Menjar, beure, parlar, relaxació en els esfínters de l'esperit, habitualment a la defensiva de la pròpia imatge preferida».

El resultat és brillantíssim: transcripcions fetes de memòria per l'autor temps després que cada entrevista es duguera a terme, textos –molts d'ells encara d'actualitat– que enganxen per complet als lectors, que exigeixen una constant lectura entre línies perquè els entrevistats desparquen, un darrer l'altre, «la sospita que és molt més interessant el que calen que el que diuen». El que tenen en comú Jesús Aguirre –últim duc consort d'Alba–, Bibi Andersen, Antonio Asencio, Juan Mari Bandrés, Heribert Barrera, José Luis Cortina, Carlos Ferrer Salat, Fraga Iribarne, Alfonso Guerra, Miquel Roca Junyent, Carmen Romero, Mariano Rubio o el Cardenal Tarancón és la seua condició «inquietant» segons l'entrevistador; és a dir, la seua capacitat de provocar i admetre un mínim de dues lectures, dos sentits. Nega quasi per tots ells tal condició, les seues respostes a les impagables preguntes mostren la teoria i la pràctica d'una manera d'estar en l'esfera pública marcat més pel saber estar que pel saber fer, una manera de saber estar en públic i en privat que ja ha desaparegut. Tota aquella elegància –fins i tot en la mentida o el cinisme– contrasten amb l'actual cridòria d'uns i d'uns altres. Una joia bibliogràfica que delecta tant com aprofita als seus lectors. **JMSR**

AURELIO BATALLER (ED.)

Història de la Segona
República al PV

Editorial:

Institució Alfons el

Magnànim - IVEI

València, 2022

Pàgines 379

Història

Els autors de les dotze aportacions que configuren el sumari del present llibre són professors i investigadors experts en l'estudi del microcosmos de la Segona República al País Valencià, obra col·lectiva que ha coordinat el doctor Aureli Bataller i que ha comptat amb col·laboracions molt interessants. Així, respecte a la política dels anys trenta, Sergio Valero ha estudiat les relacions entre socialistes i comunistes, i Toni Morant ha analitzat el comportament de les dretes. Salvador Calatayud ha explicat l'economia del període republicà, en un context influït pel crac del 29. Javier Navarro, Josefa Alcolea, Aurora Bosch i Isabel Benavent han estudiat les relacions entre cenetistes i ugetistes. Jorge Ramón Ros ha descrit l'evolució urbana de València en eixe període, mentre que Marta García Carrión i Elena Solbes han explicat la importància que va tindre el cine com a cultura de masses. Mónica Moreno ha estudiat la interessant politització femenina que va prosperar en l'etapa republicana. Antonio Calzado ha presentat com va evolucionar social i políticament la societat valenciana durant la guerra civil. El coordinador, Aureli Bataller, s'ha endinsat en el projecte d'Estatut d'Autonomia del País Valencià, avortat pel començament de la guerra. Un conjunt d'aportacions de gran interès. **JP**

la ciutat dels dies

Lluís Meseguer

Maig d'Europa i la ciutat

Ací avança el maig equidistant entre el Dia d'Europa i el de les eleccions municipals i valencianes. O siga, entre la memòria del final de la Guerra Mundial i la barbàrie actualitzada contra Ucraïna, i les decisives germanors de la Unió Europea, evocant el 75é aniversari de la creació del Consell d'Europa. I per les nostres ciutats i pobles, per les comarques mediterrànies que van d'Herbers fins a Pilar de la Horadada, l'oportunitat cívica personalitzada de votar la proximitat del progrés comparteix queixes i propostes, enmig de sorolls banals o estridents, i de *fake news* criminals o imbècils.

«Com sempre, tota guerra a Europa és una guerra contra Europa. I totes les eleccions són eleccions a favor o en contra de les vivències personals»

Com sempre, tota guerra a Europa és una guerra contra Europa. I totes les eleccions són eleccions a favor o en contra de les vivències personals i els projectes compartits. A les nostres ciutats i pobles –els més antics, patidors, oblidats i alegres d'Europa–, com sempre, tota acció que no faràs, serà feta contra tu, i cada vot que no aportarem, serà imposat contra nosaltres. Perdona: contra tots, contra totes.

¿Compartim l'anecdota diària de treball, de dolors i de festa? Escric açò mentalment, passejant la vesprada per l'avinguda de Lledó, urbanitzada enguany per als viants de Castelló, amb fons de la Unió Europea... I la vesprada democràtica em guia els passos cap al parc de Ribalta, on fins fa poc estava encara l'aberrant *Cruz de los caídos* –producte d'una guerra contra la bona gent de la ciutat, del país... i d'Europa.

Per la ciutat de la vesprada i dels dies, entre les petites victòries, l'avorriment i les desesperacions de tanta gent, veig com cada passejant transporta les esperes d'abans i després de sopar: un temut rebut de la llum o de la vida, un suat sou millorat almenys un 4% o una eixida del túnel de l'atur, una notícia a favor del *no-més-si-és-sí*, i de poder viure en casa. I una imploradíssima ploguda sobre l'horta i el secà; i per cert, sobre els caps de tants imbècils retrògrads com els que –temem i esperem que no massa– el dia 28 votaran contra l'aplicació local i autonòmica de la decisió compartida i imprescindible de guiar-se per la vida, amb una papeleta de *liberté, égalité, fraternité*. N'hi ha més d'una, però és la teua, la nostra: ja t'apanyaràs si no la busques, decebuda, gandul; i si no la trobes, ja ens apanyarem tots. =